

17.08.2015

Kaj/3

§ 747

Valtuutettu Leo Straniuksen toivomusponsi EU-direktiivin suojeleman jokihelmisimpukan elinehtojen turvaamisesta

HEL 2014-011273 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti merkitä tiedoksi selvityksen kaupunginvaltuuston 10.9.2014 hyväksymän toivomusponnen (Leo Stranius) johdosta tehdyistä toimenpiteistä ja toimittaa selvityksen ponnen ehdottajalle sekä tiedoksi muille valtuutetuille.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Anni Sinnemäki

Lisätiedot

Katri Erroll, hallintoasiantuntija, puhelin: 310 36045
katri.erroll(a)hel.fi

Liitteet

1 Stranius Leo, toivomusponsi Kvsto 10.9.2014 asia 7

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Ponnen ehdottaja

Otteen liitteet

Esitysteksti

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Hyväksyessään 10.9.2014 Itä-Pakilan siirtolapuutarha-alueiden asemakaavan ja asemakaavan muutoksen (nro 12190) kaupunginvaltuusto hyväksyi seuraavan toivomusponnen:

Hyväksyessään asemakaavamuutoksen valtuusto edellyttää, että Vantaanjoessa elävän EU-direktiivin suojeleman jokihelmisimpukan elinehtojen turvaamiseksi tehdään riittävä ympäristövaikutusten arviointi. (Leo Stranius)

Kaupunginvaltuuston työjärjestyksen 24 §:n mukaan kaupunginhallituksen on toimitettava ponnien ehdottajalle kirjallinen selvitys toivomusponnen johdosta tehdyistä toimenpiteistä viimeistään vuoden kuluttua toivomusponnen hyväksymisestä. Selvitys on toimitettava erikseen tiedoksi myös muille valtuutetuille.

Asiasta on saatu kaupunkisuunnitteluviraston, yleisten töiden lautakunnan ja ympäristökeskuksen lausunnot. Asiasta on lisäksi oltu yhteydessä Uudenmaan liittoon ja Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen.

Suojellun simpukan elinehdot

Vantaanjoki liitettiin Euroopan Unionin Natura 2000-verkostoon vuonna 2012, sillä joessa elää luonnonsuojelulailta suojeltu vuollejokisimpukka, jota toivomusponnessa tarkoitetaan. Rauhoitettua jokihelmisimpukkaa (*Margaritifera margaritifera*) ei ole tavattu Vantaanjoesta 1900-luvun alun jälkeen. Kaikki muut järvi- ja jokisimpukkalajimme (yhteensä 6 lajia) elävät siinä edelleen.

Vuollejokisimpukka (*Unio crassus*) on Suomessa uhanalainen ja luonnonsuojelulain (1096/96) ja luonnonsuojeluasetuksen (160/97) nojalla rauhoitettu laji. Viimeisimmän uhanalaisuusarvioinnin mukaan laji on vaarantunut. Vuollejokisimpukka on myös Euroopan Unionin luontodirektiivin liitteissä II ja IV (a) mainittu laji, jonka lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on kielletty.

Vantaanjoen pääuomassa elää runsain Suomessa tunnettu vuollejokisimpukkapopulaatio. Vuollejokisimpukka on levinnyt koko Vantaanjoen keski- ja alajuoksulle Nurmijärven Nukarista alkaen. Simpukat myös lisääntyvät lähes koko alueella. Tiheimmät esiintymät on tavattu Vantaankosken alueelta. Tärkeimmät elinympäristöt sijoittuvat koskien alapuolisille virtajaksoille ja joen suvantoihin. Helsingin alueella tärkeitä koskipaikkoja ovat Pitkääkoski, Ruutinkoski ja Pikkukoski, mutta myös Haltialan ja Pihlajiston välisellä hitaasti virtaavalla osuudella on huomattavia simpukkatihelyksiä.

Sukellustutkimusten avulla on kartoitettu vuollejokisimpukan esiintymiä Vantaanjoessa (Ilmari Valovirta 2008: Vantaanjoen Natura-alueen vuollejokisimpukkainventointi 2004–2007). Linjalaskentojen perusteella joessa elää yli 2 miljoonaa vuollejokisimpukkaa. Kanta on todettu elinvoimaiseksi. Valovirran julkaisussa tarkastellaan yksityiskohtaisesti vuollejokisimpukan ympäristövaatimuksia ja lajiin kohdistuvia ympäristövaikutuksia. Julkaisun toimeksiantona ei ole ollut ympäristövaikutusten arviointi, mutta se sisältää myös vastaavaa analyysia. Simpukkapopulaation tilanne ei ole olennaisesti muuttunut 2010-luvulla.

Vuollejokisimpukka elää virtaavissa vesissä lähinnä hiekka- ja sorapohjilla, mutta sitä tavataan myös pehmeillä pohjilla. Se elää enimmäkseen kokonaan tai osittain pohjaan hautautuneena. Toukkavaiheessa se voi levittäytyä isäntäkalan mukana uusille elinpaikoille.

Vantaanjoen Natura-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa on valmisteilla Vantaanjoen Natura-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma, jonka odotetaan valmistuvan vuoden 2015 loppuun mennessä. Suunnitelmassa tullaan esittämään tarvittavat toimenpiteet alueen suojeluarvojen ja suojeltujen lajien säilymiseksi.

Suunnitellun maankäytön vaikutukset

Vaikutuksia vuollejokisimpukan elinolosuhteisiin on selvitetty viimeksi Tuomarinkylän kartanoalueen ja Itä-Pakilan siirtolapuutarha-alueen asemakaavojen sekä uuden yleiskaavan valmistelun yhteydessä. Laajemmin suunnitellun maankäytön vaikutuksia on tarkasteltu maakuntakaavoituksen yhteydessä tehdyissä vaikutusten arvioinneissa.

Tuomarinkylän kartanoalueen kaavamutoksen yhteydessä laaditussa valumavesien käsittelyn viitesuunnitelmassa (Ramboll Oy) on todettu, että noin 100 metrin päässä vesistöä tapahtuvat pienehköt muutokset eivät aiheuta merkityksellistä haittaa vuollejokisimpukalle tai veden laadulle.

Siirtolapuutarha-alueen asemakaavan kaavaselostuksessa on todettu, että asemakaavan mukainen rakentaminen ei lisää Vantaanjoen kuormitusta, ei heikennä vuollejokisimpukan elinoloja eikä aiheuta haitallisia valumia Vantaanjokeen. Koska vaikutukset veden laatuun jäävät vähäisiksi, ei kaavalla ympäristökeskuksen mielestä ole merkittäviä vaikutuksia Vantaanjoen Natura-alueeseen.

Rakennusvirasto vastaa Itä-Pakilan siirtolapuutarha-alueen asemakaavan toteutuksesta. Rakennusvirasto toteaa lausunnossaan, että investointihankkeiden käynnistyessä tulee hankeohjelmiin sekä investointihankkeiden rakennesuunnitelmiin ja työselostuksiin kirjata, että rakentamisen yhteydessä huomioidaan Vantaanjoen Natura-alue ja vuollejokisimpukan elinympäristöt. Rakentaminen ei ulotu rantaan, mutta rakentamisen aikaiset mahdolliset haitat tulee minimoida hyvällä työmaasuunnittelulla ja työmaiden valvonnalla. Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, ettei työmaaliikenne ja -varastointi ulotu jokirantaan.

Uuden yleiskaavan vaikutusten arviointi

Uuden yleiskaavan Natura-arvioinnin (11.8.2015) mukaan vaikutukset Vantaanjoen Natura-alueeseen muodostuvat valuma-alueilla tapahtuvista muutoksista, jotka vaikuttavat Vantaanjokeen valuvan huleveden määrään ja laatuun. Lisäksi lisääntyvä virkistyskäyttö voi aiheuttaa kulumista ja eroosiota jokivarressa.

Vuollejokisimpukkaan kohdistuvien vaikutusten kannalta keskeisin tekijä on kiintoaineksen määrä vedessä, johon voidaan vaikuttaa uusien rakentamisalueiden hulevesien käsittelyllä (mm. laskeutumisaltauilla ja vesien suodatuksella). Lievennystoimet huomioiden yleiskaavassa osoitettu rakentaminen on mahdollista toteuttaa siten, että vuollejokisimpukkaan kohdistuvat vaikutukset jäävät vähäisiksi.

Seudun maankäytön vaikutusten arviointi

Vantaanjoen kokonaispituus on 99 km ja sen vaikutusalueella asuu runsaasti väestöä. Vantaanjoen suurin kuormittaja on kuitenkin peltoviljely, josta huuhtoutuva kiintoaines rajoittaa myös vuollejokisimpukan kannan kokoa. Vantaajoen laajalla valuma-alueella tapahtuvat muutokset ja erityisesti peltoalueiden kiintoaineskulkeuman hillitsemiseksi tehtävillä toimenpiteillä (mm. suojavyöhykkeet) saadaan aikaan merkittävimmät vaikutukset Vantaajoen vedenlaatuun ja siten myös vuollejokisimpukoiden elinolosuhteisiin. Yleiskaavaratkaisun toteuttaminen voidaan tehdä lievennystoimenpiteiden (laskeutusaltat, hulevesisuunnittelu) avulla siten, että yhteisvaikutuksia muiden Vantaanjokivarteen sijoittuvien hankkeiden kanssa ei aiheudu.

Maakuntakaavoituksen osalta viimeisin kaavan Natura-vaikutusten arviointi Vantaanjoen Natura-alueen osalta on tehty Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavan laadinnan yhteydessä (vahvistettu 30.10.2014). Valmisteilla olevan 4. vaihemaakuntakaavan laadinnan yhteydessä tullaan jälleen tekemään kaikkia Natura-alueita koskeva arviointi, mukana myös Vantaanjoki.

Johtopäätökset

Ympäristövaikutuksia on arvioitu Vantaanjoen läheisyyteen sijoittuvien asemakaavojen ja parhaillaan laadittavana olevan uuden yleiskaavan laatimisen yhteydessä. Seudullisia vaikutuksia on arvioitu Uudenmaan maakuntakaavojen laatimisen yhteydessä. Arvioinnit osoittavat, ettei vuollejokisimpukan elinoloihin kohdistu merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Vaikutusten arviointeja täsmennetään tarvittaessa maankäytön suunnittelun edetessä. Vantaanjoen Natura-alueen hoito-

ja käyttösuunnitelmassa tullaan esittämään tarpeelliset toimenpiteet alueen suojeluarvojen ja suojeltujen lajien säilymiseksi.

Edellä esitetyn perusteella erillisen ympäristövaikutusten arvioinnin tekeminen vuollejokisimpukan elinehtojen turvaamiseksi ei ole tarpeen.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Anni Sinnemäki

Lisätiedot

Katri Erroll, hallintoasiantuntija, puhelin: 310 36045
katri.erroll(a)hel.fi

Liitteet

1 Stranius Leo, toivomusponsi Kvsto 10.9.2014 asia 7

Otteet

Ote

Ponnen ehdottaja

Otteen liitteet

Esitysteksti

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Kaupunginvaltuusto

Päätöshistoria

Yleisten töiden lautakunta 25.11.2014 § 458

HEL 2014-011273 T 00 00 03

Lausunto

Yleisten töiden lautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Hyväksyessään Itä-Pakilan siirtolapuutarha-alueiden asemakaavan ja asemakaavan muutoksen kaupunginvaltuusto edellytti, että Vantaanjoessa elävän, EU-direktiivin suojeleman jokihelmisimpukan elinehtojen turvaamiseksi tehdään riittävä ympäristövaikutusten arviointi.

Vantaanjoki liitettiin Euroopan Unionin Natura 2000-verkoston vuonna 2012, sillä joessa elää luonnonsuojelulla suojeltu vuollejokisimpukka. Vuollejokisimpukka (Unio crassus) on Suomessa uhanalainen ja

luonnonsuojelulain (1096/96) ja luonnonsuojeluasetuksen (160/97) nojalla rauhoitettu laji. Viimeisimmän uhanalaisuusarvioinnin mukaan laji on vaarantunut. Vuollejokisimpukka on myös Euroopan Unionin luontodirektiivin liitteissä II ja IV (a) mainittu laji, jonka lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on kielletty.

Rakennusvirasto toteaa, että Itä-Pakilan siirtolapuutarhan asemakaavan ja kaavamuutoksen (nro 12190) vaikutuksia vuollejokisimpukan elinolosuhteisiin selvitettiin asemakaavan valmistelun yhteydessä. Siirtolapuutarha-alueen kaavaselostuksessa todettiin, että asemakaavanmukainen rakentaminen ei lisää Vantaanjoen kuormitusta, ei heikennä vuollejokisimpukan elinoloja eikä aiheuta haitallisia valumia Vantaanjokeen.

Rakennusvirasto vastaa Itä-Pakilan siirtolapuutarha-alueen asemakaavan toteutuksesta. Investointihankkeiden käynnistyessä tulee hankeohjelmiin sekä investointihankkeiden rakennesuunnitelmiin ja työselostuksiin kirjata, että rakentamisen yhteydessä huomioidaan Vantaanjoen Natura-alue ja vuollejokisimpukan elinympäristöt. Rakentaminen ei ulotu rantaan, mutta rakentamisaikaiset mahdolliset haitat tulee minimoida hyvällä työmaasuunnittelulla ja työmaiden valvonnalla. Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, ettei työmaaliikenne ja -varastointi ulotu jokirantaan.

Esittelijä

kaupunginarkkitehti
Jukka Kauto

Lisätiedot

Tuuli Ylikotila, luontoasiantuntija, puhelin: 310 38540
tuuli.ylikotila(a)hel.fi
Päivi Islander, projektipäällikkö, puhelin: 310 38649
paivi.islander(a)hel.fi

Kaupunkisuunnitteluvirasto 30.10.2014

HEL 2014-011273 T 00 00 03

Lausunto

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto toteaa, että Itä-Pakilan siirtolapuutarhan asemakaavan ja kaavamuutoksen vaikutuksia vuollejokisimpukan elinolosuhteisiin on selvitetty asemakaavan valmistelussa ja yleisellä tasolla uuden yleiskaavan valmistelun yhteydessä tehdyssä luontovaikutusten arvioinnissa ja alustavassa Natura-arvioinnissa, joka on valmistunut 2.10.2014.

Uuden yleiskaavan luontovaikutusten arvioinnissa todetaan, että Vantaanjoella on maanlaajuisesti merkittävä vuollejokisimpukkaesiintymä. Runsaimmat esiintymät sijaitsevat joen alajuoksulla koskien alapuolisissa virtasuvannoissa. Arvioitu populaatiokoko 20 km pituisella alajuoksulla on noin 1,5 milj. yksilöä. Vuollejokisimpukka on luonnonsuojelulain (1096/96) 38 §:n perusteella luonnonsuojeluasetuksen (160/97) 18 §:n nojalla rauhoitettu laji. Viimeisimmän uhanalaisuusarvioinnin mukaan laji on vaarantunut. Lisäksi vuollejokisimpukka kuuluu luonnonsuojelulain 49 §:ssä tarkoitettuihin luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteessä IV (a) mainittuihin lajeihin.

Vaikutusarvioinnin mukaan mahdolliset Vantaanjokeen tai joen tuntumaan kohdistuvat toimet voivat olla haitallisia vuollejokisimpukan esiintymiselle. Tällaisia ovat mm. joen läheiset rakennushankkeet tai jokeen kohdistuvat hankkeet, esim. siltahankkeet, joissa jokea voidaan joutua ruoppaamaan rakentamisen aikana. Tällaisissa tapauksissa vaikutukset ovat paikallisia ja niitä on mahdollista lieventää. Vuollejokisimpukan elinoloja ei saa heikentää ja käytännössä simpukat on siirrettävä jos niiden elinolot ovat vaarassa heikentyä.

Uuden yleiskaavan Natura-vaikutusten arvioinnin alustavissa tuloksissa on todettu, että uudella yleiskaavalla ei ole merkittäviä Vantaanjokeen kohdistuvia vaikutuksia. Vantaanjoen läheisyyteen sijoittuvissa hankkeissa tulee huomioida vaikutukset vuollejokisimpukkaan. Vaikutukset lajiin ovat paikallisia ja niitä on mahdollista lievittää hyvällä suunnittelulla.

Itä-Pakilan siirtolapuutarha-alueiden asemakaavan ja asemakaavan muutoksen (nro 12190) selostuksessa todetaan, että kaava-alueen itäreunassa on Vantaanjoen Natura-alue. Natura-alueelle ei ehdotuksessa ole osoitettu toimenpiteitä.

Uusia siirtolapuutarhapalstoja on kaavassa osoitettu Vanhan Riihipellon eteläreunaan, noin 1,3 ha kokoiselle alueelle, joka on tähän asti ollut viljeltyä peltoa sekä Ärtin alueelle, noin 2,3 ha, joka on ollut koulupuutarhana. Kaavaehdotuksen mukaan alueelle tulee yhteensä 100 uutta mökkipalstaa. Rakennusviraston sääntöjen mukaan palstoilla ei saa käyttää kemiallisia lannoitteita eikä mökeissä saa asua ympärivuotisesti.

Uudet siirtolapuutarhamökit sijaitsevat noin 100–400 metrin päässä Natura 2000-verkoston ehdotetusta Vantaanjoesta. Siirtolapuutarha-alueen ja Vantaanjoen väliin jää nykytilanteen mukaisesti noin 80–140 metriä leveä kasvillisuussuojavyöhyke.

Vantaanjoen rannalla olevalle saunarakennukselle on osoitettu laajennus sekä sen pohjoispuolelle mahdollinen lisärakennus (250 k-m²) sekä kaksi rakennusala, jolle saa sijoittaa huoltorakennuksen, saunan tai kahvilan (á 100 k-m²). Saunarakennus ovat jo nykyisin liitetty kaupungin vesi- ja viemäriverkostoon, samoin liitetään mahdolliset uudet lisä- ja huoltorakennukset. Rantavyöhykkeelle osoitettu rakentaminen sekä muutokset alueen maankäytössä ovat vähäisiä.

Tuomarinkylän kartanoalueen kaavamuutoksen yhteydessä laaditussa valumavesien käsittelyn viitesuunnitelmassa (Ramboll Oy) on todettu, että noin 100 metrin päässä vesistöstä tapahtuvat pienehköt muutokset eivät aiheuta merkityksellistä haittaa vuollejokisimpukalle tai veden laadulle.

Siirtolapuutarha-alueen kaavaselostuksessa on todettu, että asemakaavan mukainen rakentaminen ei lisää Vantaanjoen kuormitusta, ei heikennä vuollejokisimpukan elinoloja eikä aiheuta haitallisia valumia Vantaanjokeen. Koska vaikutukset veden laatuun jäävät vähäisiksi, ei kaavalla voida katsoa olevan merkittäviä vaikutuksia Vantaajoen Natura -alueeseen.

Esittelijän perustelut

Lausuntopyyntö liittyy Itä-Pakilan siirtolapuutarha-alueiden asemakaavan ja asemakaavan muuttamista koskevaan asiaan (nro 12190, Itä-Pakilan siirtolapuutarha-alueet). (Toivomusponsi Kvsto 10.9.2014 § 280 asia 7).

Hyväksyessään asemakaavamuutoksen valtuusto edellyttää, että Vantaanjoessa elävän EU-direktiivin suojeleman jokihelmisimpukan elinehtojen turvaamiseksi tehdään riittävä ympäristövaikutusten arviointi. (Leo Stranius)

Lausuntopyyntö

Kaupunginkanslia on pyytänyt kaupunkisuunnitteluvirastoa antamaan asiasta lausunnon 1.12.2014 mennessä.

Lisätiedot

Raisa Kiljunen-Siirola, maisema-arkkitehti, puhelin: 310 37209
raisa.kiljunen-siirola(a)hel.fi

Päivi Sarmaja, arkkitehti, puhelin: 310 37279
paivi.sarmaja(a)hel.fi